

„УКРАЇНСЬКА ШЕКСПІРІАНА НА ЗАХОДІ“

(Продовження з ч. 461-462)

Яр Славутич: “To be, or not to be” — в українських перекладах. (стор. 31-40). Для повнішого розуміння цієї статті наведемо тут деякі уривки: „Перший переклад цього славетного монологу з’явився українською мовою 1882 р. в Києві коли царський уряд Росії забороняв видавати чи привозити з-за кордону українські книжки, нотні видання з українськими словами, виконувати на сцені п’єси, пісні й т. п. ...Автор перекладу — Михайло Старицький, уже тоді відомий поет і перекладач... Не випадково він і взявся за „Гамлета“. Монолог головного героя великою мірою нагадував тогочасну дійсність в Україні під царським устроєм, що прагнув обмежувати українську націю в її культурному розвитку. Саме тому слова “to be, or not to be” М. Старицький перекладає „Жити чи не жити“ (стор. 31).

Проф. Яр Славутич робить порівняльну аналізу перших слів монолога Гамлета: **У Шекспіра** (Оригінал за виданням Shakespeare, Лондон, 1843, VIII, 87-88): To be, or not to be. That is the question.

М. Старицький ((Перекл. 1882 р.) (за вид. Поетичні твори, Київ, 1958 с. 455-57): Жити чи не жити? Ось в чім річ.

П. Куліш (Пер. 1899) (за вид. Гамлет, Львів, 1899, с. 71): Чи бути, чи не бути, От питання!

Висновок аналізу: „У Старицького ритм перекладу монолога, як і всієї п’єси невідповідний: перекладач користується не ямбом, як у першотворі, а хореем із переборами) ...у П. Куліша ця тональність краща, завдяки ямбові; відчувається якась піднесеність... Марія Шаповалова слушно відзначає в Куліша „відчуття шекспірівського стилю“, і назагал, високо оцінює його працю“ (стор. 33)

На стор. 36-й збірника, автор статті твердить, що в 1960 році був надрукований у Торонті Кленів переклад „Гамлета“ в четвертому томі його творів. Шляхом порівняльної аналізу з попередніми двома перекладами, виявлено, що переклад Ю. Клена є доброякісним, бо цей автор перекладу дотримується твору Шекспіра найкраще, ритм — ямб п’ятистоповий, мова українська добра, устійнена правописом. Навіть незвичайні вислови не разять і щільно вкладаються в лексику перекладача.

У Києві в 1984 році вийшло тритомове видання творів Шекспіра і в другому томі цього видання було розміщено „Гамлета“ в перекладі Г. Кочура. Цікавим є те, що переклади Ю. Клена і Г. Кочура збігаються своєю схожістю, як дівчатка-двійнятка. Сумніву не може бути, пройшло „кровозмішання перекладів“.

Яр Славутич вважає, що Кочура переклад кращий від Кленового перекладу „тональністю та певним шліфом“.

Із статті Яра Славутича також довідуємося, що І. Костецький зробив переклад монолога Гамлета та надрукував його в 1964 році в журналі „Сучасність“, ч. 4. стор. 55-56. Цей переклад був цілковито відмінний в порівнянні з перекладами інших перекладачів. Для підтвердження цієї різниці наведемо тут перших п’ять рядків Ю. Клена та І. Костецького:

Ю. Клен

Чи жити, чи не жити — ось питання.
Що для душі шляхетніше: терпіти
всі стріли і каміння злої долі,
чи враз повстати проти моря мук,
ім край поклавши? Вмерти це заснути.

І. Костецький

Буття. Чи — небуття? Отож і запит: Про гідність.
Бо терпіти — чи це ж гідно? Огидна доля. В ній праці.
В ній стріли. То, може, морю горя — збройний спротив?
Сконати, але в битві? Скін. Спання.

Проф. Яр Славутич робить висновок: „Переклад І. Костецького мовно дуже відмінний. Модерніст у своїй оригінальній творчості, любитель нетрафетних висловів, намагається цей перекладач бути цілком незалежним від попередників... Взагалі кажучи, його словниство знижене, приземне, майже бурлескне“...

Ми трохи іншої думки, ніж проф. Славутич, відносно перекладу І. Костецького. Як модерніст, він перетворив монолог у сучасну дійсність, де з уст Гамлета не просто виходять філософські роздуми, як у самого Шекспіра і наших попередніх перекладачів, а чується протест, і то, негайний:

„Ярмо минушого струсивши з себе,
Ми-що? Перерва, прірва, чи не так?
Тим і шануєм довголіття лиха...
І зачини ядерні, небосажні,
Вже роздумами збочені в бігу,
Втрачають назву дії.

І. Костецький близько дотримувався змісту і ритму оригіналу.

Стаття проф. Славутича є порівняльно-науковою аналізою перекладів „Гамлета“ декількох українських перекладачів. Автор аналізує не тільки якісний стандарт перекладів, а узглядає й політичне тло України, в умовах якого робився той чи інший переклад, літературно-професійну досвідченість перекладача, а так само глибоко вникає в мовно-композиційну суть перекладу. Цінність статті побільшується його описами реакції й відгуків на появу перекладів монолога „Гамлета“ в різні періоди часу й за різних політично-соціальних режимів, описами інсценізації „Гамлета“ в Україні та складеною автором бібліографією виданих і недрукованих примірників „Гамлета“.

Богдан Чопик: „Профілі ритмів у сонетах Шекспіра та в українських сонетистів“ (стор. 45-49). Автор цієї статті демонструє складну графічну аналізу сонетописання. Для аналізу він брав по 25 сонетів Шекспіра, Франка, Рильського, Зерова, Павличка, Славутича й Тарнавського. Шекспірівський сонет поділяється на три катрени і кінцеві два рядочки вірша становлять куплет. Катрен — це чотири рядочки вірша, де рими перехрещуються. В першому катрені поет мусить зробити зав'язку свого сюжету; в другому — дію сюжету; в третьому катрені — сюжетну розв'язку; нарешті, в куплеті, поет робить ніби підсумок змісту вірша. Сонет, як бачимо, є славний не тільки своєю структурною формою, а й змістом. Кожен катрен мусить кінчатися точкою, знаком питальним чи окличним, або двома крапками. Порушення цієї вимоги веде до спаду ефекту сонета, спаду краси вірша. Шекспір дотримувався вимог сонета. По графічному малюнку переведеної аналізи проф. Чопиком, Шекспір і Павличко мають близькі дані та схожий малюнок на графіку. Вони найбільше дотримуються вимог сонетописання.

Він твердить: „Наші підсумки наведуть сонетистів чи сонетників на дорогу врівноважених змін у сонетописанні, а саме в напрямі суворого дотримання як синтаксичних, так і ритмічних та їхніх лексичних засад“ (стор. 49). Хто бажає бути добрим сонетистом, мусить дотримуватись порад Б. Чопика.

21-ИЙ КОНКУРС СФУЖО ІМ. МАРУСИ БЕК „ЕСЕЙ“

СФУЖО проголошує конкурс для молоді в двох категоріях:

I. Молодь 15-18 років: Есей на 5-6 стор. машинопису через інтервал

Тема: а) *Моя мандрівка в Києві 988 року... (Одежа, школи, купці, архітектура, пристань, палац тощо), або б) Вплив християнства на розвиток (вибрати — одне, або кілька): культури, освіти, літератури, мистецтва, освіти, школи, історії...*

II. Молодь 19-24 роки: Есей на 8-10 стор. машинопису через інтервал

Тема: а) *Тисячоліття і я, або б) Вплив християнства на духовий розвиток людини. Матеріальна і духовна культура людини, духові вартості людини...*

ЖЮРІ: д-р Олександра Копач — літературознавець, Леся Храплива — поетка, mgr. Василь Верига — історик.

В кожній категорії три грошеві нагороди.

КОНКУРС ЗАКІНЧУЄТЬСЯ 31-ГО ГРУДНЯ 1988 РОКУ.

Есеї присилати в трьох копіях під псевдонімом або галсом. Правдиве ім'я прислати в закритому коверті.

Адреса:

KONKURS
50 DELAWARE AVE
TORONTO, ONT. M6H 2S7
CANADA

Андрій КАЧОР

ДУМКИ З ПРИВОДУ 40-ЛІТТЯ ПЛАСТУ В КАНАДІ

Пластова Станція у Вінніпегу, відзначаючи 40-ліття існування 19-21-го серпня ц.р., пригадала українській громаді про 40-літню діяльність українського Пласту в Канаді.

З цього приводу варто згадати історію Пласту взагалі та його головну мету у вихованні нашої молоді.

Пласт — це організація української молоді, яка виросла на засадах скавтіngu. Ідеї скавтіngu, зродилися в голові англійського колоніального офіцера, Роберта Бейдона Павела, який ще сто років тому (в 1889 році) свої ідеї оформив у книжечці „Вказівки Скавтування“. Вони і стали основою скавтового руху в Англії, а згодом у всьому культурному світі.

„Саме пластування — говорив Бі-Пі — ініціали Бейдона Павела — це гра для юнаків під проводом старших юнаків, у якій старші можуть дати молодшим братам здорове оточення і заохотити їх до здорової діяльності, такої, що помагає розвинути громадські чесноти“. А далі він каже: „**Великими ділами нехай править любов і добра воля. Кожен повинен змагати до щастя і особистого добробуту, але осягне їх тільки працею для Бога і Вітчизни**“.

В цьому вся суть скавтіngu і пластування.

*
**

Основниками українського скавтіngu, під назвою Український Пласт, були у 1911 році у Львові Петро Франко (син Івана Франка) і Іван Чмола, а д-р Олександр Тисовський (псевдо „Дрот“), молодий гімназійний учитель, у 1912 році організує перші правильні курені пластунів і пише перший пластовий підручник „Пласт“. Скоро пластова організація охоплює і інші міста Західньої України. З початком Першої Світової Війни пластуни вступають до Українських Січових Стрільців і там завзято боронять честь України. Після війни Пласт поширюється на Закарпатті, а опісля і на Волині. У 1922 році появляється праця д-ра О. Тисовського „Життя в Пласті“, а далі „Молоде Життя“, які з'ясовують основні завдання і методи праці Пласту серед молоді: молодь має бути вірна Богові і Україні, помагати другим і коритися пластовому закону, який строго додержується засад християнської етики і моралі.

У 1922-30 рр. Пласт успішно організує українську молодь Галичини, Буковини, Волині і Закарпаття у своїх новацьких і юнацьких уладах. Тільки до серця України — Києва — не доходить пластова ідея, бо безбожний ворог замкнув їй туди доступ.

У проводі Пласту побіч „Дрота“ бачимо проф. Северина Левицького, знаного „Сірого Лева“, та багато інших діячів пластового руху. Одначе Пласт